

Altuna hembygdsförening

Hembygdens år blev en lyckosam satsning för vår förening. En programkommitté hade tillsatts och utformade ett program som utsändes till alla hushåll. Detta gjorde att nya medlemmar kunde hälsas välkomna till både föreningen och olika aktiviteter under året.

Starten skedde vid Fjärdhundradagen den 17 mars. Altuna deltog med utställning och räknetävling kring skolexempel från 1820-talet. På Fjärdhundra bibliotek uppställdes därefter under maj Riksförbundet för hembygdsvårds affischutställning kombinerad med egenproducerat material om vår förenings historia.

Budkavlen för Hembygdens år kom till Altuna den 6 juni. Inför högtidligheten hade den gamla skolvägen från skolan till kyrkan iordningställt med bl. a. upprustning av den gamla bron. Sykretsen hade skänkt en flaggstång till hembygdsgården och kl. 18 hissades den gamla skolflaggan för över 100-talet orsbor, både unga och gamla. Folkdräktsklädda Greta Almqvist från Håbo härads hembygdsförening överlämnade budkaveln. Ålderdomligt bondeklädda Hans Johansson avreste samma kväll till Lagunda och Kvekgården. Föregången av en näverlurlåsare intågade vår budbärare och överlämnade budkaveln med ett naturlyriskt tal om sin strapatsrika färd genom den vackra hembygden. Nationaldagen i Altuna omfattade parad av hemvärnet, nationalsång, tal om "vårt lands frihet" av hembygdsföreningens ordförande. Därefter tågade alla med fanan i spetsen den gamla skolvägen mot kyrkan. Nejden genljöd av kyrkklockornas klang och i den björkrissmyckade 1800-tals kyrkan hölls hembygds gudstjänst av kyrkoherde Frank Blomfeldt. Vacker sång av Ann Johansson inramade gudstjänsten och därefter inbjöds alla till kaffe i hembygdsgården. Alla upplevde en stark och varm känsla av "vår hembygd". Nationaldagsfirandet kommer fortsättningsvis att utgöra en fast programpunkt för Altuna hembygdsförening.

Trefaldighetsaftonen gynnades av kvällssol och firades traditionsenligt. Glädjande många som ej tidigare deltagit, hade funnit vägen både till hälsokällan och efterföljande samkväm med blomskottsauktion.

Midsommaraftonens firande bevistades av över 300 personer. Majstångsresning, lekar, musik och "kaffe i det gröna" åtnjuter alltid samma popularitet. Netot blev denna gång det största någonsin. Många passar dessutom på att bese hembygdsgårdens samlingar. Mona von Engeström propagerade i sitt tal för

Altuna hembygdsgöreling. Lek på bollplanen framför gamla skolhuset intill hembygdsgården i Frölunda by. Foto John Alinder omkr. 1920.

kommande aktiviteter, bl. a. öppethållande lördagseftermiddagar under sommaren.

Boglösa hembygdsgöreling besökte Altuna den 4 juli och därvid gjordes en rundtur i trakten som omfattade bl. a. Flosta, Vilstena kvarn, stenåldersboplatserna Nyskottet och avslutades med guidning i hembygdsgården av Ragnar Jansson.

Onsdagen den 11 juli presenterades av Mona von Engeström den unika gramfonskivan Forntida musik vid ett samkväm i hembygdsgården. Uppspelningen väckte stort intresse hos åhörarna. Nästa onsdagsföreläsning hölls inför fullsatt hembygdsgård av Einar Karlin, som sakkunnigt presenterade det äldre Fjärdhundras framväxt. Gamla skolan och dess restaurering ägnades nästa föreläsningseftermiddag. Antikvarie Karin Wretin besökte oss och föreningen fick tillfälle att ställa frågor. Kortare föreläsning hölls och senare vid årsmötet tillsattes en byggnadskommitté för skolans uppbyggnad.

Genom ett samarbete med föreningsbanken speciellt för Hembygdens år utdelades vid en högtidlighet den 22 aug. på torget i Enköping medaljer till förtjänta hembygdsvårdare. För Altuna hade ansökts och utdelades denna hedersbevisning till Sigrig och Ragnar Jansson samt Elsa och Sven Lundqvist. Medaljutdelningen uppskattades mycket.

Till Hembygdens Dag den 26 aug. på Skansen reste vår föreläsning med egen buss. Man blev samfällt imponerade över denna enorma, lyckade satsning.

Den årligen återkommande De äldres Dag, en tradition alltsedan 40-talet, hölls detta år den 23 september och efter sedvanlig gudstjänst kåserade ordföranden

kring skolan i äldre tider samt uppmanade åhörarna att inkomma med minnen inför skolmuseet.

I likhet med övriga hembygdspöreningar i Enköpings kommun deltog Altuna i flera träffar med kulturnämnden under året. Ett påtagligt och succéartat resultat blev den lokala Hembygdens Dag som hölls den 14 oktober på Stadsbiblioteket. Föreningarna presenterade en rikhaltig och omväxlande verksamhet för den stora publiken. Under kommande år kommer hembygdspöreningarna att få möjlighet att visa upp sina verksamheter vid olika utställningar runt om på de olika biblioteken.

Redan två veckor senare fick Altuna hembygdspörening tillfälle att visa upp sig igen och sprida sitt budskap ”att vårda och värna vår bygd”. Detta skedde vid en Bygdegårdsdag den 27 oktober, vilket formade sig till en mycket välbesökt satsning för ortens många aktiva inom konst, konsthantverk och alla föreningar.

Till sist kunde Altuna hembygdspörening hålla ett försenat årsmöte den 4 november. Vid årsmötet deltog fil. mag. Birgitta Carlberg och kåserade kring ett arbete om växtlighet kring gammal torpbebyggelse. Många ärenden föredrogs, bl. a. en höjning av medlemsavgiften för att kunna finansiera fortsatta ökade satsningar inom föreningen. Samtliga förklarade sig nöjda med Hembygdens år. Till dessa aktiviteter må läggas all sedvanlig vård av hembygdsgård och samlingar. Som ordförande omvaldes Mona von Engeström, sekreterare Siri Lundgren och kassör Hans Johansson.

Mona von Engeström

Boglösa hembygdspörening

Årsmöte hölls den 1 april varvid arkivarie Wolter Ehn från Dialekt- och folkminnesarkivet i Uppsala berättade om byordningar i Trögden.

Hembygdens års budkavle mottogs en majkväll vid en minnesvärd ceremoni ute vid den stora ristningshällen i Hemsta. Mycket folk hade samlats och i skenet av facklor och dova hornstötter överlämnade företrädare för Björklinge hembygdspörening budkavlen till vår förening, vilken dagen efter, med ryttare förde den vidare till torget i Enköping, där den mottogs av Sydvästra Upplands Kulturhistoriska förening.

Hällristningsgården har med medlemmars hjälp hållits öppen lördagar och söndagar kl 13–17 under tiden 1 juni–15 september. Genom ett samarbetsprojekt mellan föreningen, Enköpings kommun och landstinget har gården under juli månad kunnat hållas öppen alla dagar. Då har även varit inlagda hällristningsvandringar onsdagar och söndagar. Besöksantalet i Hällristningsgården var 1984 ca 1300.

Två utställningar belysande vår bygds hällristningar har under året producerats av medlemmarna Göran Lacksell och Eva Lindahl. Varav den ena hela som-

Boglösa hembygdsgörelse. Hembygdens års budkavle anländer från Boglösa till Stora torget i Enköping. Foto Henry Emanuelsson.

maren var placerad på Djurgårdsmuseet i Eskilstuna, medan den andra tillkom i september i samband med projektet "Uppländsk Resemarknad", där hållristningarna presenterades som utflyktsmål.

En kyrkstigsvandring, en kvällsvandring bland hållristningar i Rickeby-Hemstaområdet under Eva Lindahls ledning och en vandring i Jan Fridegårds barfotamarker, där Aase Fridegård berättade om sin far, har ordnats.

En bussresa med ca 50 deltagare har gjorts till den västmanländska bergslagen och tillsammans med Sparrsätra-Breds hembygdsgörelse företogs en bussresa till Hembygdens dag på Skansen. Besök har gjorts hos Altuna hembygdsgörelse som ordnade med en rundtur i bygden och visade sin hembygdsgård.

Vid luciafesten den 13 december var ordnat med sedvanligt luciafirande, men också ett framträdande av Södra Trögds pensionärsförenings julsångarlag, som medförde "ljusa stjärnan" och sjöng sånger belagda i bygden sedan 1840-talet.

Föreningen hade under 1984 146 medlemmar.

Henry Emanuelsson

Bondkyrko hembygdsförening Stabygården

Under verksamhetsåret 1984 har föreningens styrelse bestått av Folke Andersson ordförande, Karl Österberg sekreterare, Margit Johansson kassör samt Sven Andersson och Elmar Eriksson. Dessutom har olika sektioner och komittéer varit verksamma. Föreningen har hållit sammanträden varje månad utom sommar-månaderna. Vid dessa föreningsmöten har samkväm med god underhållning förekommit, varvid särskilt bör nämnas folkskollärare Märta Thunholm, som berättade om gamla domsagor och domböcker från Bondkyrko socken och Aase Fridegård.

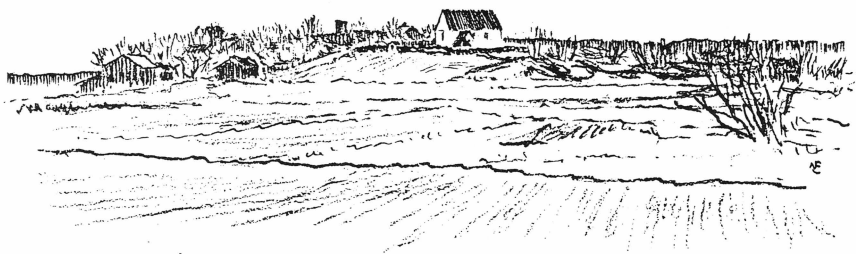
Föreningen har under året utnämnt Bertil och Margit Johansson till hedersmedlemmar som tack för 30-årigt hembygdsarbete. I övrigt har var och en på sitt sätt medverkat till föreningens gagn och fortsatta verksamhet.

Karl Österberg

Husby-Långhundra hembygdsförening

Då Husby-Långhundra hembygdsförening nu för första gången tillskriver "från hembygdsarbetet", är det kanske lämpligt att börja med en presentation. Föreningen bildades i maj 1959 av en handfull intresserade personer i glesbygdssocken Husby-Långhundra, som har en yta av 78,9 km² och en bofast befolkning av ca 800 inv. Socknen är belägen i mellersta Uppland i en del, som tidigare ingick i Stockholms län, men som från år 1971 överfördes (=överkördes) till Uppsala kommun och län. Styrelsen har 5 ledamöter och medlemsantalet för sista verksamhetsåret redovisade 242 betalande medlemmar.

Föreningen har lyckats samla en hel del intressanta föremål och har som gåvor erhållit några byggnader. Bl.a. en parstuga, som nyuppfördes ca år 1750 och tillbyggdes i början av 1780-talet. Den står på sin ursprungliga plats och föreningen har renoverat och inrett den på tidstroget sätt genom att anlita gamla yrkeskunniga ortsbor för trä- och murningsarbeten. Ytterligare en parstuga, från tidigt 1800-tal, där föreningen gjort omfattande förbättrings- och underhållsarbeten får också disponeras. Under senare år har en visthusbod och en förhölada, båda från 1700-talet, nedmonterats, flyttats och återuppförts. Den sistnämnda färdigställdes sommaren 1984 och belades med nytt spåntak av föreningens egen tillverkning. Arbetet med de gamla husens renoveringar, flyttningar och återuppföranden har pågått under flera års tid och utförts av föreningens medlemmar. Dessa har även skänkt allt material från timmerstockar till småspik, penninggåvor och ett oändligt antal arbetstimmar. Föreningen har ej mottagit några som helst bidrag för denna sin verksamhet, varför stoltheten är desto större över de vackra gamla byggnaderna där föreningen nu har sina samlingar och aktiviteter.

Husby-Långhundra kja. fr. norr.

Husby-Långhundra hembygdsförening. Husby-Långhundra kyrka från norr. Teckning av Nils Eskhult.

För nära 20 år sedan började medlemmarna att göra små utfärder och att dricka källa på Trefaldighetsaftonen. Detta fortgår alltjämt men numera har aktiviteterna blivit flera och mer omfattande. Numera firas påsken med äggsexa och våren hälsas med gökotta på Kristi Himmelfärdsdag. En fotvandring till någon av de i socknen rikligt förekommande fornlämningarna företas innan växtligheten blir för yppig. Traditionell familjefest med allehanda förluster och mästerskap i gamla lekar och idrotter anordnas varje midsommardag. Den årliga utfärden sker under augusti och i septemberskymningen är det dags för aftonvard med glödstekt sill. Verksamhetsåret, som avslutades 30 september, redovisas på årsmötet i "slonkveckan".

De senaste fem åren har föreningens oförtröttlige ordförande, Nils Eskhult, tillsammans med några medlemmar fortlöpande gjort inventering av gamla grunder efter små stugor och hus, som finns angivna på socknens gamla karta från 1867. Därefter följer forskningsarbete på arkivet i Uppsala för att kunna spåra de människor, som levat på platserna och om möjligt även något om hur de kunnat få sin utkomst på de magra skogstorpen och i backstugorna. Resultatet av detta inventeringsarbete, som sker enligt den tidigare roteindelningen, redovisas i den skrift som hembygdsföreningen utger i november varje år.

Ma Sundqvist
Skr.

Håbo Härads Hembygdsförening

Föreningen höll årsmöte den 14 april 1984 i Övergransgården. Anslutningen till årsmötet har tidigare varit bättre. Parentation hölls över medlemmar, som avlidit under året. Efter sedvanliga föredragningar fastställdes balansräkningen och styrelsen beviljades ansvarsfrihet för det gångna årets förvaltning. Även styrelsen för stiftelsen Jan Fridegårdsmuseet beviljades ansvarsfrihet. Årsmötet beslöt om oförändrade medlemsavgifter för 1984, således kronor 50:- för enskild medlem och kronor 75:- för familjemedlemskap. Vidare kom årsmötet till beslut om att inrätta en kapitalfond för föreningens kommande behov, där grunden utgörs av erhållen donation från framlidna Ulla Widegren.

I övrigt har under året, Hembygdens år, flera arrangemang anordnats. Flera trevliga lottvinstillverkningskvällar har exempelvis som resultat givit vinster till två stycken lotterier om cirka 6000 lotter vardera. Lotterna har sålts i Valhall och givit föreningen ett välbehövligt kassatillskott.

I maj månad ordnades strövtåg i Fridegårds marker, med ca 15 deltagare. Den 3 juni övertogs riksbudkavlen från Torstuna Hembygdsförening av Håbo Härads Hembygdsförening, för att den 6 juni vidarbefodras till Altuna Hembygdsförening för att så föras vidare och till slut överlämnas till Hans Majestät Konungen och Hennes Majestät Drottningen den 26 augusti, Hembygdens Dag på Skansen. Den 6 juni deltog hembygdsföreningen i firandet av vår nationaldag.

Hembygdsdagen firades samtidigt av Jan Fridegårdsmuseets 10-års jubileum den 9 september. Närmare 80 personer, många med anknytning till museets tillblivelse, hade samlats i Övergransgårdens stora sal. Aase Fridegård berättade om och kring Jan Fridegård och gav en varm och levande bild av sin far. Vi fick höra greve Gösta Bonde berätta om sina kontakter med Jan Fridegård och lite historik om museets tillblivelse. Ett antal minnesmedaljer utdelades till dem, som med goda insatser, varit med och skapat vårt fina museum. Musikanförande under jubileet framfördes av Kerstin och Göran Almgren och Alf Ferb. Som avslutning på dagen framfördes en kantat skriven av Jan Fridegård och med musik av dåvarande kantor Karl Hagberg, uruppförd vid orgelinvigningen 1929 i Övergrans kyrka. Aase Fridegård läste texten och musiken framfördes av Kerstin och Göran Almgren, kyrkoherdebarn från Övergrans församling.

Den 13 oktober arrangerades i Fridegårdsskolans aula ett synnerligen vackert och stämmningsfullt program med Bo Setterling, läsande egna dikter, sång Ann-Christin Löfgren (Jenny Lind stipendiat), och ackompanjement, piano av Susanne Youdt-Larsson. Cirka 100 åhörare. Den 10 november kunde man höra på V-dala nationskör och Håbo Musikskola i ett trevligt arrangemang i Fridegårdsskolan. Den 5 december svarade föreningen för ett musikprogram med Bostonpoj-karna (regionmusik). Arrangemanget bedrevs tillsammans med Uppsala läns musikråd och kommun.

Traditionenligt har föreningen under 1984 svarat för 1:a advents kyrkkaffe i Övergran. Vid kaffet berättade skogvaktare Kollberg minnen från gamla tider

på Segersta gård. Årets sista arrangemang bestod i att, den 20 november vid kommunens samkväm för årets kulturstipendiat Bror Nygren, Skokloster, utdela hedersnål med lagerkrans till stipendiaten som tack för värdefull dokumentation av Skoklosters soldaters liv och boende. Bror Nygren erhöll också minnesmedalj.

Under året har en torpcirkel avslutats med dokumentation av Nyckels liv och boende i Övergran. Cirkelledare Sten Korch. En andra torpcirkel har påbörjats i Kalmar. Budkavle, Håbo Härads Hembyggsförenings medlemsblad, har utkommit i fyra exemplar under 1984. Antalet medlemmar var vid årskiftet 150 stycken.

Håkan Jonsson
Ordf.

Järfälla Hembygdsförening

Föreningen har nu avverkat 11 år och firade i enkla former sitt 10-årsjubileum vid årsmötet 1984. Vid jubiléet kunde vi notera att vi hade 468 medlemmar, som vid senaste årsskifte ökat till 494.

Verksamheten under 1984 har varit livlig och vi har tagit vara på möjligheterna under Hembygdens år. Det största utåtriktade arrangemanget var som vanligt Görväldagen med c:a 400 besökare. Järfälla Manskör, Järfälla Folkdansgille och Järfälla Musikkår medverkade. Naturskyddsföreningen svarade för ett program om slottsparken. Clownerna Svensson och Bartfay roade både barn och vuxna på ett väldigt bra sätt. Det var elfte gången "dagen" anordnades och medarrangörer var Kulturnämnden, ABF, Svenska Naturskyddsföreningens Järfällakrets och Folkdansgillet.

Ett annat lyckat evenemang var en spelmansstämma på Kvarnbacken i Jakobsberg. Här var vi medarrangörer tillsammans med Kulturnämnden. Lars Gustafsson jr, vår främsta Järfällakännare, berättade om bygden närmast Kvarnbacken.

Vi var också medarrangörer tillsammans med Kulturnämnden för en båtresa med S/S Blidösund, där vi guidade, för en kulturvandring och två kulturcyklar som vi ledde. Ett par arrangemang måste inställas på grund av dåligt väder.

Vi har varit månadens förening i två av kommundels- samt i huvudbiblioteket under september, oktober och december. Vår verksamhet presenterades på ett par bildskärmar samt genom en programkväll på resp. bibliotek.

Av den interna verksamheten bör främst nämnas en 1700-talsafton på Görvälns slott med absolut fullsatt lokal – drygt 90 personer. Här förekom sång (Bellman) och musik från nämnda sekel, väl varvat med tal om historiska händelser i Sverige med tonvikten på Järfälla samt viktiga litterära inslag. Vid två andra sammankomster ägnade vi oss åt Vårseder och en uppsats om gamla Kallhällsbor. Vi har också anordnat två vandringar enbart för våra medlemmar.

Järfälla Hembygdsförening. Clowen Svensson i full aktion på Görväldagen.

Föreningen är remissorgan beträffande stadsplaner och annat som rör vår miljö – både när- och naturmiljö. Som vanligt har vi också tagit emot olika gåvor i form av saker med direkt anknytning till vår kommun. Vi har påbörjat arbetet med ett mycket litet museum i nära anknytning till ett skolmuseum i Barkarby skola – en av Järfällas äldsta. Vår medlemstidning Järfälla Hembygdsblad har kommit ut med flera välredigerade och innehållsrika nummer.

Bengt Dahlström
Ordf.

Järlåsa Hembygdsförening

Med tonvikt på Hembygdens år inleddes årets aktiviteter på Kyndelmässodagen, då föreningen inbjöd till kyrkkaffe i församlingshemmet. Vår ordförande informerade om Hembygdens år och musikanterna underhöll med låtar till kaffet.

Lördagen den 19 juni hade ca 150 personer samlats vid torpet Lövhagen för att ta emot hembygdsårets budkavle. Det var Härnevi hembygdsförenings ordförande som åtföljd av några musikanter kom med budkavlen och läste upp den från torpstugans förstugetrapp. Ett uppskattat inslag vid denna sommarträff var

de glada ungdomar från skolan i Järlåsa, som svarade för en trevlig dansuppvissning. Musik, naturstig, m. m. stod på programmet.

Med musik i täten förde en grupp från vår förening budkavlen vidare till Funbo söndagen den 20 juni. Vid en enkel ceremoni på kyrkbacken överlämnade vår ordförande Arne Ersson budkavlen.

Ett tiotal personer deltog i en gruppresa som företogs till Hembygdens Dag på Skansen den 26 augusti.

Riksarkivarie Sven Lundkvist talade på hembygdsdagen i Granhammar den 13 augusti. Mycket folk hade kommit till den gamla skolan, där man bl. a. kunde se på hantverk av olika slag. Krydd- och läkeväxter var också utställda. Barnen kunde roa sig med ponnyridning. Minnesmedalj och diplom från Riksförbundet för hembygdsvård och Föreningsbanken tilldelades Henning Fredriksson för insatser i hembygdsarbetet.

I övrigt har föreningen haft sina sedvanliga sammankomster höst och vår och gåvoauktion till jul. Under hösten har en grupp arbetat med att inreda en del av vinden i den gamla skolan till ett museum.

Brita Eriksson

Sekr.

Lagunda Hembygdsförening

För Lagunda Hembygdsförening har det känts extra högtidligt under 1984. Dels firandet av Hembygdens år, med mottagandet av budkavlen och överlämnande, dels länets stora Hembygdsdag som firades på Kvekgårdens den 1 juli. Programmet utformades tillsammans med Upplands fornminnesförening och hembygdsförbund. Högtidstal hölls av landshövding Ingemar Mundebo. Fornminnesföreningens förtjänstmedalj överlämnades till Kerstin Rekestad för hennes arbete med "Lagundaklänningen", en folklig dräkt som det tagit fyra år att forska fram. Fyra damer visade nu upp sina färdiga dräkter, flera är under arbete. Visning skedde av hantverk och hemslöjd osv. Programmet kunde i stort sett genomföras. Trots åska och regn var publiken talrik.

Den 31 juni firades Kvekgårdens 50-årsjubileum med fornminnesföreningen som arrangör och med hembygdsföreningen som värd. Under jubileet uppfördes bygdespelet "Bystämman" av några medlemmar. Spelet är sammansatt av Brita Landelius från gamla protokoll vid stämmor i Kveks by vid slutet av 1800-talet.

En ny gärdesgård har satts upp runt Kvekgårdens tun av några medlemmar. Kulturvandringarna i byden fortsätter, har blivit mycket populära. Hembygdsföreningen står för det kulturella inslaget på Mickelsmässmarknad i Örsundsbro, såsom kyrkparad, hemslöjdstorg och utställning av gamla kläder kallad "Upplänningen i helg och söcken", som blev mycket uppskattad.

Lagunda hembygdsförening. I samband med Kvekgårdens 50-årsjubileum gestaltade Gösta och Anna Gustafsson bondfolk på gården. Här tillsammans med dottern Ann-Kristin Råsander. Foto Göran Palm.

De gamla milstolparna som Gunnar Hübinette letat fram är nu renoverade och satta på sina ursprungliga platser.

Lagunda Hembygdsförening har ca 750 medlemmar med Rolf Johansson som ordförande.

Gertrud Westerdahl
Skr.

Lovö Hembygdsförening

Verksamheten 1984 var givetvis liksom i andra föreningar präglad av aktiviteter med anknytning till Hembygdens år. I det traditionsenliga talet till våren vid föreningens valborgsmässöfirande i Drottningholmsparken togs hembygdsrörelsen, dess uppkomst och framväxt upp. De talrikt församlade deltagarna fick också höra om planerade aktiviteter under året, centralt och lokalt. Stockholms läns Budkavle passerade på sin väg till Skansen Målaröarna den 21–25 augusti. På kvällen den 21:a – en sällsynt varm och vacker kväll – fördes kavlen med rodd-

båt från södra Ängby av Bromma hembygdsförening till Loviselund på Drottningholmshalmen. Detta var också det gamla färdsättet från fastlandet till Lovö innan det fanns någon broförbindelse. Nästa dag fördes kavlen av två ryttare, klädda i medeltida kläder, under många omvägar över ön. Uppehåll för uppläsning av budskapet i kavlen gjordes för en stor skara intresserade åhörare bl. a. vid Drottningholms slott, Hogsta hembygdsmuseum och Lovö kyrka. Också eleverna i Drottningholms skola, som fått lov dagen till ära, följde kavlen. Vid den sista anhalten på norra sidan av ön väntade en liten öppen segelbåt på att föra kavlen vidare till Lullehov, där den skulle tas över av Färingsö hembygdsförening. Det var en anslående syn när två tappra vikingar styrde ut över den blånande och ganska blåsiga Mälarfjärden! – På morgonen den 25 augusti kunde förvånade tunnelbaneresenärer bland passagerarna se ett par ståtliga sköldmör, en bronsålderskvinnor, två väl påpälsade torgmadamer med grönsakskorgar och några personer i ”vanliga” folkdräkter, som steg av vid Östermalmstorg. Där tågade vi livligt applåderade för att på ett podium överlämna kavlen till Föreningen Östermalm från samtliga hembygdsföreningar på Mäläröarna.

Vid årsmötet den 28 maj i Kina slottskök berättade Karl-Erik Mörk om Långhundraleden. Vidare visades en av Drottningholmsbon och scenografen Peter Tucker gjord utställning om leden.

Den 16 juni ägde vår årliga bussutflykt rum, denna gång till Västmanland och Bergslagen. Bl. a. besökte vi Fullerö och Strömsholms slott, Rytterne hembygdsgrd och Surahammars industrimuseum. Lunchen intogs i Tegelköket vid Strömsholms slott.

Hembygdsdagen den 15 september hade Hembygdens år som tema. En utställning av teckningar och fotografier från Lovö samt av annat material som vi fått låna från Länsförbundet och från Svenska Kyrkans studieförbund hade ordnats i Rörby magasin. I Hogsta hembygdsmuseum höll öns ”egen” arkeolog, Bo Petré, just nybliven doktor på sin avhandling om Lovös förhistoria, ett uppskattat föredrag om nya arkeologiska rön.

Höstutflykten i egna bilar ställdes till Stockholms inre skärgård. Först besökte vi Skärgårdsmuseet i Stavnäs vinterhamn och därefter Djurö och Värmdö kyrkor, varvid vi givetvis också besåg det intressanta hembygdsmuseet invid sistnämnda kyrka. Slutligen fick vi göra en spännande rundvandring i Fredriksborg, den märkliga befästningsanläggningen från 1700-talet vid Vaxholm, ”Smörasken” kallad.

Samlingarna i museet vid Hogsta har under året tillförts ett flertal värdefulla föremål, bland vilka särskilt kan nämnas ett vargnät med tillhörande skrälldukar och lapptyg. Museet har också mottagit besök från andra hembygdsföreningar och av skolbarn.

Malin Beijer
Skr.

Norrsunda fornminnes- och hembygdsförening

Hembygdsåret 1984 började med ett välbesökt årsmöte i biblioteket i Råbergsskolan. Föreningen som bildades 1944 får väl betraktas som ung men vi tyckte ändå att de 40 åren skulle markeras på något sätt. Det skedde genom att Holger Almgren hade författat en fin och saklig kavalkad över föreningens utveckling, vilken han föredrog på ett rutinerat och känt maner. Evy Lind valde också denna jubileumsdag för att överlämna en penninggåva. De stadgeenliga förhandlingarna kunde som vanligt genomföras på ett enkelt sätt då allt även i år var väl förberett av valberedningen. Vår medlem Börje Rydh stod för underhållningen genom att berätta om samt traktera några av sina positiv och speldosor. Även en hembygdsfilm av Erik Fred visades.

Gökottan den 20 maj vid Gustavsborg blev en upplevelse med Olle Karlsson som värd. Han berättade med inlevelse om sin mors och egna minnen om gården. Olle tog oss med på en vandring som förde oss över gravfältet, väderkvarnsgrundet samt platsen där tegelbruket legat. Han visade oss platsen där en förädling funnits, vars vatten drivit en såg vid Skvalet. Olle berättade även om den ånglokomobil som fraktade Steninge gårds produkter till Stockholm.

Den 28 maj var vi värdar vid Vrån för det Nordiska vänortsbesöket. Den 3 juni hade vi besök vid Vrån av pensionärer från Storstreta och vad var lämpligare än att bjuda på en kopp kaffe. Den 4 juni medverkade vi vid socialkontorets personalutflykt till Åshusby.

Norrsunda Fornminnes- och hembygdsförening. I samband med hembygdsföreningens skolverksamhet visades bl. a. separering av mjölk.

Den 6 juni genomförde vi en hembygdsvandring då vi började med att titta på den skolsal i Norrsunda skola som vi inrett med gamla skolbänkar och material som använts vid skolan. Den 17 juni var så dagen för kyrkmarsch med "våra" spelmän som medverkade vid gudstjänsten och vid kyrkkaffet vid Vrån fortsatte de musikunderhållningen. Den 18 augusti medverkade vi vid Hembygdsföreningarnas gemensamma ceremoni i Märsta centrum. Den skulle puffa för den hembygdsdag föreningarna anordnade dagen därpå med anledning av Hembygdens år.

Hembygdsgdagen den 19 augusti blev en manifestation i strålande väder, vilket för övrigt följde oss vid alla aktiviteter under året i stort sett. Det började med att vi hämtade budkavlen vid Rosersbergs station med häst och kärra till Vrån där den högtidligt överlämnades till oss. Kavlen fördes sedan av Sune Sandström med veteranbil till Skånela hembygdsgård, där vi överlämnade den för vidare transport. På våra hembygdsgdagar vill vi visa hantverk av olika slag. Vi tycker att det är så trevligt när medlemmar och andra ställer upp. I år kunde vi också få se träslöjd av grenar och utväxter, knyppling och även tita på hur en nyckelharpa blir till, förutom korgmålning, spånad, tovning, korgbindning, vispbindning, vävning och krukmakeri. Tröskning på ett handdrivet tröskverk visades samt kransågning utfördes.

Swampdag genomfördes den 16 september. Sist på det fastställda årsprogrammet var det så ljusstöpnig den 27 november. Även i år var vi på Sigtuna Julmarknad och sålde fem- och trearmade ljus, honung och fågelsäd.

Vår skolverksamhet har i år bestått av hembygds promenader och vi har berättat om Norrsundas natur och hembygd. Vi har genomfört 20 turer med skolklasser under vårterminen. Under höstterminen inledde vi ett hembygdsprojekt med klass 4 och 4–5:an i Råbergsskolan. Eleverna har malt säd på malsten, separerat mjölk, stöpt ljus och kransågat. Det kan nämnas att samtliga elever har prövat på att utföra det ovannämnda utom att separera mjölk, vilket måste utföras i ett moment. Utställningsverksamheten i biblioteket har pågått under hela året.

En motgång har vi drabbats av. Vi hade ju hoppats på att få överta plåthuset vid televerkets gamla kabelförråd till att förvara de äldre lantbruksredskap vi har inhysta lite varstans. Men naturvårdsverket som blev ägare av området med huset bestämde att det skulle rivas och så har skett.

Styrelsen består av Gunnar Andersson, ordförande, Arne Hamelius, sekreterare, Anna-Lisa Hansson, kassör, Els-Britt Norling och Holger Almgren, ledamöter, samt Sture Hamelius, Bertil Thorner och Olle Olsson, suppleanter.

Till alla som ställt upp och medverkat så att allt detta kunnat genomföras vill styrelsen framföra ett varmt tack.

Gunnar Andersson

Olands Hembygdsgille

Olands Hembygdsgilles verksamhetsfält är det gamla Olands härads kärnbygd med socknarna Alunda, Ekeby, Skäfthammar, Stavby och Tuna. Hembygdsrörelsen har gamla rötter i bygden och 1984 var gillet 63:e verksamhetsår.

De flesta av gillet aktiviteter under 1984 har haft traditionens prägel men med extra inslag genom firandet av Hembygdens år. – Julgille med god julmat och med folkmusik av Olands felare hölls i Alunda gamla klockargård den 14 januari. Anslutningen var god. Martin Eriksson berättade om fornminnen i Lunda och ordföranden informerade om hembygdens år. – Äggsexa anordnades den 13 april i Gammel Gränome. Där kåserade Stig Mårtensson om "Fattigt folk förr i Tuna" och för musiken den kvällen svarade tre generationer spelmän, Sven, Bo och Robert Larsson.

Midsommarfirandet vid Gammel Gränome var som vanligt välbesökt och uppskattat. Programmet med bl.a. uppvisning av Olands Folkdansgille, dans kring midsommarstången, musik av Anton och Per Jernberg och dockteater för barnen kunde genomföras trots hotande regnmoln. Vid festen mottogs och vidare-sändes länsbudkavlen i anledning av Hembygdens år. Besökarna kunde också bese konstnären Lars Wikfeldts utställning i herrgårdsköket och i tiondeboden visades elevteckningar från en teckningstävling i Olands skolor i anslutning till Hembygdens år.

Vid Hembygdens Dag på Skansen den 26 augusti medverkade en grupp Gimobor med sina Knutmassomasker. Inslaget av karnevalskaraktär blev uppskattat av den stora Skansenpubliken.

Söndagen den 2 september var det dags för den lokala "Hembygdens dag" som ägde rum i Alunda och anordnades gemensamt med Alunda församling. Vid högmässan i Alunda kyrka medverkade Erik Sahlström och Olands felare och efter gudstjänsten hade Olands folkdansgille uppvisning utanför Gamla Klockargården. Där anordnades också en tipspromenad med hembygdsfrågor och i församlingshemmet Klockarbacken serverades kyrkkaffe. Under dagen var museerna öppna för besök och visning.

Skäfthammars marknad är en av de "nyare" traditionerna i bygden. Marknaden som sådan har gammalt ursprung och anordnades fram till 1836 invid Skäfthammars kyrka. Ny marknadsplats är nu planen framför Gimo herrgård. Årets marknad den 8 september var välbesökt. För arrangemangen svarade förutom hembygdsgillet en rad föreningar, organisationer och företag i Gimo. Försäljningen omfattade förutom hantverksprodukter, grönsaker, frukt, bröd, matvaror, godis m. m. Gimo Big Band bidrog till feststämningen och barnen roades med ponnyridning. Kantor Erhard Wikfeldt var som vanligt ledande marknadsbas.

Vid årsmötet den 28 oktober vid Gammel Gränome kunde konstateras, att gillet verksamhet varit livlig och att nya uppgifter väntar, bl. a. planeras iordningställandet av en gammal smedbostad i gamla skolhuset i Gimo samt ett museum för knutmassomasker också det i Gimo. – Styrelsen omvaldes, i dess arbetsutskott

ingår ordförande Stig Mårtensson, vice ordförande Erne Wahlund, sekreterare Sylvia Lengstrand och kassör Gunda Nordvall. Vid årsmötet medverkade Hans Lustig med föredrag och bilder rörande gamla gårds- och bysmedjor. Sture Alm med dotter Monica och Folke Johansson svarade för musiken.

I övrigt kan noteras, att gillet som gåva av ägaren Åke Andersson fått Sprötslinge gamla väderkvarn i Alunda, troligen Olands sista kvarn i sitt slag. Den planeras nedmonteras för att uppföras igen vid Gammel Gränome.

Stig Mårtensson

Rasbokils hembygds- och fornminnesföreningar

Hembygdsgården i Kölinge har som under tidigare år varit centrum för föreningens verksamhet. Dess museala samlingar har flera gånger visats för enskilda och grupper. Kulmen för denna verksamhet är givetvis hembygdsdagen som i år firades i augusti i närvaro av ett stort antal besökande. Föreningens andra stora händelse under det gångna Hembygdens år har varit det traditionella midsommarfirandet på Årby där som en extra programpunkt föreningen fick ta emot och vidarebefordra länets budkavle. Trots att vädret ej var det bästa tänkbara hade många nuvarande och tidigare sockenbor och andra intresserade samlats för att delta i klädsel, resning samt dans och lekar kring majstången.

Medlemsantalet i föreningen är 105. Styrelsen har under 1984 varit Björn Dahlgren, ordförande, Ragnar Palm, vice ordförande, Gun Björklund, sekreterare, Sune Fors, kassör, Ernst Andersson, Stig Björklund, Maja Båth, Jan-Erik Båth, Karin Pettersson.

Björn Dahlgren

Roslagens Fornminnes- och hembygdsförening

I början av år 1984 drabbades föreningen av en svår förlust, i det att sjömannen och styrelseledamoten Gösta Jöngren avled. Som ung pojke gick han till sjöss, rundade Kap Horn flera gånger och blev under första världskriget torpederad ett par gånger. Efter kriget tvingades han av flera skäl att lämna sjön men där hade han ändå sitt hjärta. Helt ensam byggde han upp Roslagsmuseets stora sjöfartsavdelning, en unik och personlig framställning av segelfartygs- och den tidiga ångfartygsepoken. Fornminnesföreningen har fått ära hans enorma samling klippböcker, vilka nu finns på stadens arkiv och därmed är tillgängliga för forskning. Gösta Jöngren var en av Upplands fornminnesförening och hembygdsförbunds medaljörer.

Roslagens Fornminnes- och Hembygdsförening. Marknadsnöje på Appelbergska gården i Norrtälje på 1800-talet. Teckning av Joel Hansson 1931. Appelbergska gården har nu renoverats på ett förtjänstfullt sätt.

Året 1984

I en serie föreläsningar av tre kända arkitekter såg man på staden genom tiderna. Den stora budkavlen kom också till Norrtälje och lästes upp på Roslagsmuseet, när man firade 6 juni. Då talade norrtäljesonen Nils Hallerby, Stockholm. Sommaren avslutades på Penningby slott, där makarna Steffensson i tal, musik och dans berättade om sin hemö, Runö. Vid en sammankomst på stadsbiblioteket en höstkväll bildade några medlemmar en läsecirkel, som plockade fram böcker från Roslagen.

Fornminnesföreningen kommer att aktivera sin strävan att återge stadens gårdar deras namn. Man vill göra det i samverkan med staden och då förse hus med en liten skylt, som berättar om fastigheten, dess namn och ägare.

Lennart Jansson

Roslagens Sjöfartsminnesförening

Med fulla segel och god vind gör skeppet bättre fart än någonsin. Besättningen jobbar med underhållet och när den sega vintern tvingas vika för varma vindar från söder står skeppet rustat med en ny överbyggnad.

Vintern 1984/85 har sjöfartsmuseet vid Väddö utökats med kontorsutrymmen, nytt modernt "rundhus" med vattenspolning och en kombinerad hörsal/utställningshall. Denna första utbyggnadsetapp omfattar 96 kvadratmeter. Utställningsytan kommer främst att beskriva forntiden i Norden utifrån maritim synvinkel. Vikingarna med Rurik i spetsen får en framträdande plats. Det var ju bl. a. från Roslagen som skeppen utgick för att grundlägga det ryska riket omkr. 860 (Nestorskrönikan). Om ekonomin tillåter går sjöfartsminnesföreningen vidare under 1985 med andra etappen som uteslutande blir en utställningslokal.

Med de nya lokalerna får vi avsevärt förbättrade möjligheter att ta emot besök av alla slag även under den bistra årstiden. Härigenom kan vi göra full rättvisa åt våra förfäder, skutornas folk . . . de Rospiggar som foro vida.

En lördag i slutet av juli är det meningen att varje år arrangera "Beckbyxans Dag" på Sjöfartsmuseet vid Väddö. Genom olika muntrationer vill vi då locka besökare till museet och samla ihop våra gamla och unga medlemmar som trampat däck. Vi fortsätter att ge ut vår årsbok "Rospiggen" och har ännu några grammonskvivor "Törn-Ut!" med sjömansvisor kvar.

Vårt intresse för att få ta del av material med anknytning till Roslagens sjöfart är omätligt. Det kan gälla fartyg, redare, skeppare, skeppsbyggare, lots- och fyrfolk, laster, trader, fiske, skeppsdagböcker, sjöfartsböcker m. m. Hjälpa oss hålla liv i våra sjöfartstraditioner! Det räcker med ett meddelande på enklaste sätt till adress Box 56, 760 40 Väddö, tel 0176/50259.

Välkomna till oss såväl landkrabbor som sjöfolk!

Lars Nylén

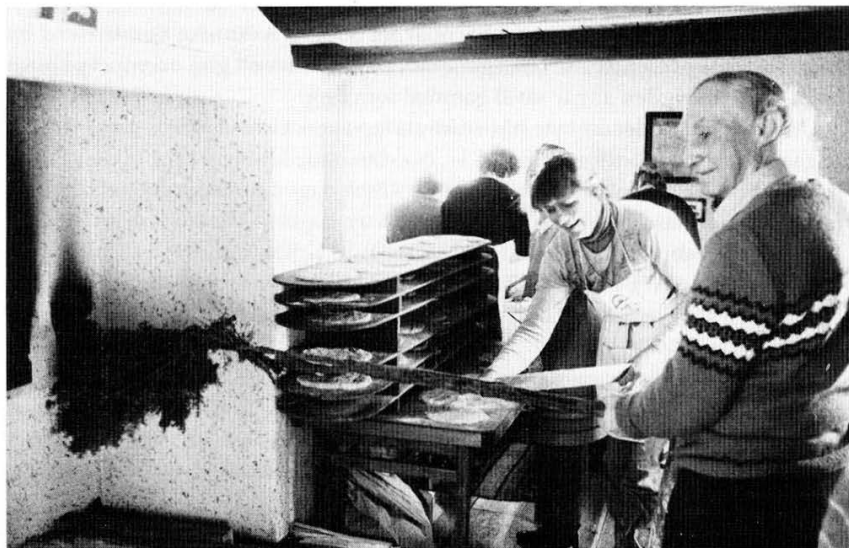
Ordf.

Skogs-Tibble fornminnes- och hembygdsförening

Föreningen har under 1984 fortsatt sitt arbete med att sprida kännedom om gamla tiders liv och leverne. Gamla textila tekniker var temat för årets visnings-söndagar, där Valborg och Erik Pettersson tillhörde eldsjälarna.

Trefaldighetsafton firades vid Testa källa. Ett 20-tal personer deltog i källdrinking, dansade ringlekar och sjöng med Stellan Grönvall som allsångsledare. Under juli månad var det så dags för söndagar med tema vid museet. I år handlade det om olika tekniker att framställa textilier och klädesplagg. Intresserade besökare fick titta närmare på linberedning, växtfärgning, tovning och spinnig.

Solen sken som på beställning vid Skogs-Tibbledagen den 22 juli. "Hembygdens år" kom att präglade inledningen. I samband med högmässan överlämnade en

Skogs-Tibble fornminnes- och hembygdsförening. Bagarstugan vid prästgården återinvigdes med en bakkurs. Erik Pettersson hjälpte som ung sin mor att elda i bakugnen och snodde vant till en enrusruska för att borsta av hällen. Selldis Johansson var en av kursdeltagarna som lärde sig baka tunnbröd.

yngling till häst budkavlen från Lagga och den fördes samma dag vidare till Vänge genom Brita Ekmyr med barnbarnet Sofia och Annika Sundströms försorg. De tre representerade olika generationer och blev ett gott exempel på att arbetet för hembygden angår såväl gammal som ung.

Under året blev det ombyte på ordförandeposten. Gösta Ekmyr, som med stort engagemang varit ordförande i 14 år, överlämnade klubban till Christer Sundström. Gösta Ekmyr avtackades vid Skogs-Tibbledagen, som också bjöd på en rikhaltig handarbets utställning sammanställd av Kajsa Johansson, uppvisning av Uppsala Brukshundsklubb och folkdansare från Grillby. Docent Sven G. Nilsson talade över ämnet "Bonden som naturkraft" och berättade om bondens påverkan på naturen förr och nu. I detta sammanhang kan man verkligen tala om den "gamla goda tiden" . . .

En stor del av föreningens kassa har under året använts till att renovera bagarstugan och bl. a. lägga in nytt golv. I advent kunde föreningen med god uppslutning anordna julpysse i den nyrustade stugan. Både barn och vuxna tillverkade halmprydnader och papperspynt efter gammal modell och gräddade pepparkakor till kaffet.

Mitt i smällkalla vintern anordnades en bakkurs. Gunnel Sarz och Ann-Marie Sundstedt från Falun resp. Ornäs stod för bakkunskapen när föreningen premiäreladade i den gamla murade bakugnen. Resultatet blev mycket gott: 25 kg tunnbröd, potatisbröd och hållkakor!

Ulla Rundlöf

Skokloster Gille

Skokloster Gille firade 1984 5-årsjubileum. Medlemmar är tidigare och nuvarande skoklosterbor. Gillet har bland annat till uppgift att forska i och bekantgöra Skoklosters historia. Efter flera års forskning har såväl kvinnlig som manlig soc-kendrätt med historiskt ursprung framtagits.

Under året företogs en exkursion med besök vid gårdar och torp, gamla övergivna boplatser och fornlämningar. För framtiden är planerat två sådana utflykter årligen. Gillet planerar att i samråd med vederbörande länsmyndighet och markägare vårda och utmärka förutom fornlämningar, medeltida och senare bebyggelse, källor m. m.

Under 1984 har förutom ovanämnd exkursion hållits tre Gilletträffar, varav en i samband med årsmötet. Förutom sedvanliga mötesförhandlingar har ingått någon form av kulturellt inslag samt i övrigt samvaro med dans.

Yngve Karlström

Sollentuna hembygdsförening

1984 var ett mycket händelserikt år i Sollentuna hembygdsförenings historia. Förutom alla arrangemang i Hembygdens års tecken hade vi att begå vårt 50-årsjubileum.

Sollentuna hembygdsförening. Öppet hus för skolorna på hembygdsgården Hersby: gård-farihandlarn kommer. Foto Anna-Lisa Nyrreröd.

Föreningen grundades 1934 vid en högtid i Sollentuna kyrka. Till jubileet den 10 mars behövdes hela Sollentuna inomhuscentrum för att rymma de 500 deltagarna i kaffekalaset. En av grundarna, hela socknens historielärare f. d. rektor Nils Göransson, gav en livfull resumé av 1930-talet i Stockholmstrakten.

Vid jubileet introducerades en serie Sollentunasmucken i brons med motiv från smidesdetaljer på två 700-åriga dörrar i Sollentuna kyrka.

Hembygdsgården Hersby hade öppet hus under två majdagar, då 30 personer ur föreningen och Slöjdgillet var i elden för att levandegöra det gamla självhushållets många sysslor för mer än 700 intresserade barn och lärare ur låg- och mellanstadiet. Ett lyckat experiment som ska återkomma, har vi lovat.

Trefaldighetslunk till en återfunnen gammal källa och friluftsgudstjänst i försomartid är gamla traditioner som väckts till nytt liv.

Midsommarfesten på Hersby – i samarbete med Folkdansgillet – samlar varje år tusentals sollentunabor och ger också en slant till underhållet av gårdens nio byggnader.

Ett stort och arbetskrävande projekt är den under året påbörjade upprustningen av Landsnora vattenkvarn och vattensåg, där en tändkulemotor från AB Pythagoras, Norrtälje, sätts istånd.

Nr 11 i föreningens skriftserie om bl.a. gamla torp och senare egnahembebyggelse i kommundelen Törnaskogen utkom som födelsedagspresent till de 1.470 medlemmarna.

Föreningen har hos Länsstyrelsen begärt byggnadsminnesförklaring av ett par av Sollentunas värdefullaste miljöer: Edsbergs slott, ekonomibyggnader och park med Edsbacka krog samt Klasro skolmuseum.

Anna-Lisa Nyreröd

Stockholms-Näs hembygdsförening

Hembygdsföreningens program under Hembygdens år bestod som vanligt av brasaftnar då vi fick lyssna till föredrag i så skilda ämnen som bl. a. S:t Peterskyrkan i Rom, Hebriderna och Isle of Man, Jan Fridegård, hur man flyger med luftballong och om de arkeologiska utgrävningarna i Signhildsberg (Forn Sigtuna). Några styrelseladamöter deltog även i denna utgrävning, som kommer att fortsätta under 1985. Det har varit mycket stimulerande för hembygdsintresserade personer att få möjlighet att pröva på att arbeta som arkeolog. Hembygdsföreningen ordnade även en vandring i gamla Kungsängen med Börje Sandén som guide.

De tre hembygdsföreningarna i Upplands-Bro kommun tog emot budkavlen den 19 augusti. En busstur genom kommunen hade ordnats, och man besökte platser som belyste forna tiders kommunikationer. När bussen kom till Kungsängens hembygdsgård, kom regementstrumpetare Bertil Allerstav ridande med budkavlen klädd i en gammal uniform. Han överlämnade budkavlen och blåste postsignal på horn.

Slutligen anordnade hembygdsföreningen tillsammans med UpplandsBro Musiksällskap den traditionella spelmansstämman i hembygdsgården. Tyvärr var det samma söndag som Hembygdens dag firades på Skansen, men trots det samlade spelmansstämman mycket folk.

Kerstin Molander
Ordf.

Sydvästra Upplands kulturhistoriska förening

Under 1984 har, som sig bör, föreningens aktiviteter speglats av Hembygdens år. Budkavlen motogs en lördag i maj på Stortorget av föreningens vice ordförande, Sigurd Jarl, dagen till ära iförd borgmästaruniform. Två ryttare, klädda som järnåldersmän, förde budskapet närmast från Boglösa, till Enköping. Dagen därpå överlämnade "vår borgmästare" tillsammans med flera från föreningens styrelse budskapet till Knivsta Hembygdsgille i samband med firandet av Sockenmagasinets dag.

Till den slutliga finalen på Skansen i augusti ordnades tillsammans med Tors-tuna Hembygdsförening gemensam bussresa.

Föreningens årsmöte ägde rum i början av maj och var förlagt till Karleby Tingshus. Utöver ordinarie förhandlingar berättade John Eriksson om Tingshusets historia. På väg till Simtuna hade uppehåll gjorts i Fröshults kyrka, där kyrkoherde Frank Blomfeldt berättat om prosten Campanius. I september ordnades en resa till Bond-Arnö. Thorild Lindgren berättade medryckande om bl. a. Utöhus.

Utöver ordinarie öppethållande på Museet har under året föremål från samlingarna visats på flera håll i Enköping: på lasarettets långvårdsavdelningar, i Idrottshuset, på biblioteket, i pensionärscentrat Kryddgården, i Svenska Handelsbankens fönster m. fl.

Under det gångna året har Enköpings kommun fattad det efterlängtan och för föreningens framtid så avgörande beslutet att bygga om Enköpings Rådhus till museum. Ombyggnaden påbörjades på sensommaren och kommer, om planerna håller, att vara slutförd under maj 1985. Det förslag, om överlämnande av föreningens samlingar till kommunen, som efter en utredning lades fram 1980, har visserligen inte tagits slutgiltigt, men torde fortfarande vara aktuellt. 1985 kommer att bli ett märkesår i föreningens historia.

Birgitta Brolin

Tegelsmora Hembygdsförening

Tegelsmora Hembygdsförening som har cirka 260 medlemmar och vars verksamhetsområde utgöres av Tegelsmora församling har under år 1984 bedrivit en regelbunden och normal verksamhet. Alla aktiviteter under året har präglats av det proklamerade Hembygdens år 1984. Det framgick inte minst vid Tegelsmoradagen med hembygdsbetonat program som föreningen varje år anordnar vid Hembygdsgården 3:e söndagen i augusti. Detta år fick föreningen då besök av länsbudkavlen som blev ett mycket uppmärksammat inslag i programmet. Finalen med Hembygdens Dag på Skansen i Stockholm, dit föreningen anordnat gemensam bussresa, blev en imponerande och stimulerande upplevelse som säkert kommer att sträcka sina verkningar långt in i framtiden. Liksom på andra orter känner även vi att Hembygdens år skapat en stark förståelse och stöd för hembygdarbetet som det gäller att på bästa sätt söka förvalta för framtiden.

Hembygdsgården intill Tegelsmora kyrka med dess olika byggnader och omfattande samlingar är den centrala punkten i föreningens verksamhet. Den står till förfogande för olika arrangemang för den som önskar.

Vid föreningens årsmöte i maj 1984 avgick på egen begäran Evald Elmersjö som kassaförvaltare efter att ha innehaft denna post i 26 år. Han hade f. ö. tillhört styrelsen i hela 36 år. Även på en annan viktig post har en förändring skett under år 1984. Det gäller makarna Alvar och Laura Karlsson som med ålderns rätt dra-

git sig tillbaka från vaktmästarsysslan vid Hembygdsgården som de plikttroget och förtjänstfullt skött under hela 35 års tid. De efterträddes av Laila Dalvik-Söderberg, tel: 0295/112 42. Föreningens ordförande är Arne Wennberg, Tobo, dess sekreterare är Valter Gidebo, Örbyhus och dess kassaförvaltare Eiwar Lindgren, Fillsarby.

Arne Wennberg
Ordf.

Tensta Hembygdsförening

Årsmötet hölls i bygdegården annandag påsk och var mycket välbesökt. Efter sedvanliga förhandlingar och diskussion om verksamheten följde äggsexa med kåseri av Alf G. Lindström om Gubbar i Tensta och sång av Tensta Skillingtryck. Midssommarfirande i Klockstapelsbacken i samarbete med ortens övriga föreningar har blivit en tradition. En kvällsutflykt gjordes till Ulva kvarn, där den nystartade glastillverkningen besågs.

Den sedvanliga bussresan gick till Södermanland med Trosa som huvudmål. På Taxinge slott dracks kaffe och promenader gjordes i parken. Nästa anhalt var Tullgarns slott som visades av guider även där beundrades de förnämliga park och trädgårdsanläggningarna. I Trosa besöktes keramikverkstad och silvermedja, och efter en rundvandring i de äldsta delarna av Trosa intogs middag på Stadshotellets annex. På hemresan gjordes en rundtur i Stockholm.

Tenstadagen gynnades inte av vädrets makter. Trots detta var dagen välbesökt. Efter högmässa i kyrkan öppnades festen med hälsningstal och Upplands-sången. Ingvar Bladlunds sockenkrönika handlade till stor del om emigrationen från bygden 1870–1922, då ett 40-tal utvandrade, de flesta till Amerika. Alf G. Lindström berättade under rubriken Krumelurer i kanten. En del gamla tenstabor passerade därvid revy. Folkmusik, folkdans, trolleri, utställning och demonstration av korgmålning och nyckelharpsbygge, en utställning av gamla fotografier blev mycket uppmärksammas. Kvällsprogrammet upptog musik, teater, fackeldans, fyrverkeri med avslutning vid lägerbål.

Hembygdsrörelsens budkavle som mottogs på Tenstadagen från Valö-Forsmarks hembygdsförening fördes efterföljande lördag vidare till Balingsta av Ivar Heljefors och Inger Branteström, där den mottogs under pampiga former som ett inslag i kulturdagarna på Wik.

Den till Tenstadagen påbörjade insamlingen och kopieringen av gamla fotografier pågår fortfarande.

Styrelsen 1984 bestod av ordförande Ivar Heljefors, vice ordförande Erik G. Pettersson, sekreterare Inger Branteström och kassör Uno Björklund. Övriga ledamöter: Olov Karlsson, Runa Wilhelmsson, Ann-Mari Jansson, Birgitta Alm och Inez Jansson. Suppleanter: Jan-Erik Wallèn, Ragnhild Wendin och Laila Jansson.

Ivar Heljefors

Torstuna Hembygdsförening

Torstuna Hembygdsförening bildades i november 1945 och kan alltså snart se tillbaka på en 40-årig tillvaro. En pådrivande faktor till bildandet av föreningen var förvärvandet och iordningställandet av hembygdsgården, Härledgården, som sedan blev samlingsplatsen och centralpunkten för föreningens verksamhet. Föreningen har hittills haft bara två ordföranden, först kyrkoherde Gunnar Engman till hans död 1957 och sedan Olle Thorsmark som tidigare varit vice ordförande sedan starten – en unik lång verksamhet i hembygdsarbetet för vilket han år 1984 erhöll Upplands fornminnesförening och hembygdsförbunds förtjänstmedalj.

Det sista årets verksamhet har gått i traditionell stil. Årsmötet hölls i Härledgården under medverkan av Erik Strand som berättade om den stora tidningsklipp-samling han skapat i biblioteket i Grillby samt spelade låtar från Trögden på klarinett och berättade om den bygdens nu bortgångna spelmän. Vidare hölls presentation över den i oktober 1983 bortgångne Axel Ekholm, föreningens sekreterare under 25 år, hembygdkännare och kulturkämpe av högsta rang.

Under våren besöktes hembygdsgården av två skolklasser i Fjärdhundraskolan. Det är förvånande vilket intresse dessa 10-åringar har för gårdens samlingar och deras ursprungliga användningssätt.

Alltsedan 1960 hålles traditionsenligt varje midsommarafton fest med majstångsresning, lekar, skämttävlingar, servering m.m. Socknen är nu indelad i sju rotar som i tur och ordning sköter alla arrangemang, t. o. m. bakar kaffebrödet. Tur med vädret och hela gårdsplaten full av folk. Annandag midsommar hölls

Torstuna hembygdsförening. Härledgården, invigd till hembygdsgård 1951, i vinterskrud. Foto Sven Hellerdal.

friluftsgudstjänst för hela pastoratet på Härledgården som dock på grund av regn måste hållas under tak. Söndagen därefter hade Torstuna-Österunda Missionsförening friluftsgudstjänst på samma ställe och hade bättre tur med vädret samt hade många besökare.

Vi har satt som mål att varje sommar göra en byvandring med betoning att leta upp torp och torpgrunder. I år var det Spånga och Härled byar som stod på tur. En intressant forskning som skulle ha gjorts för länge sedan, det börjar bli ont om minnesgoda berättare.

En sommarkväll gjordes en utflykt med ett hundratal deltagare till Trolltrapan, en geologisk sevärdhet på Tibble skog.

Den 19 augusti hölls för fjärde året i följd spelmanstämman som började med gudstjänst i kyrkan och fortsatte på Härledgården. Arrangörer var hembygdsföreningen, Fjärdhundralaget och Enköpings Folkdansgille. Stor anslutning av spelmän, folkdansare och publik, hela området fyllt. Budkavlen som gått genom länet med anledning av Hembygdens år anlände och avlämnades av Tierps Hembygdsförening till vår ordförande Olle Thorsmark under högtidliga former.

Ett flertal föreningar har under sommaren hållit sammankomster på gården. Under söndagarna i juli månad var gården öppen för allmänheten. Pliktrogen och samvetsgrann vårdare av gården och dess samlingar är Ingeborg Eriksson, tel. 0171-91233.

Söndagen den 30 september besöktes Härledgården av Upplands fornminnesförening och hembygdsförbund som hade sin höstutflykt i dessa trakter.

Elis Sjöblom

Täby Hembygdsförening

Det blev ett intensivt år, 1984. Inte bara för att hembygdsbudkavlen under en vecka passerade vårt område, förd ömsom av vikingaskepp, ömsom av herrskapsryttare och torparfolk. Det blev vårt programrikaste år med brasaftnar, utställningar, föreläsningar, utflykter, hantverksdagar och torpardagar, fester och marknader, hembygds-gudstjänster och vandringar, TV- och radioinspelningar bland fornminnen och höghus.

Vart tionde hushåll inom Täby kommun (omkr. 53 000 inv) är med i Täby Hembygdsförening. Många medverkar i de olika programmen, de flesta firar midsommar tillsammans, men många har sin kontakt med föreningen till största delen med hjälp av kvartalstidningen och årsskriften. Upplagan för den först nämnda är 2 500, den går även till bibliotek, skolor, sjukhus m. fl., för den sist nämnda 4 000, den säljs i bokhandeln och i museet, på marknader m. m.

Arbetet tillsammans med skolan har under året varit mycket stimulerande. Över 2 000 skolungdomar har medverkat i olika program. Mest lyckosamt har

Täby Hembygdssförening. Unga och gamla kan förenas vid studier om en skolas historia. Här utanför Ytterbyskolan i Täby. Foto Sam Stadener, Pressens Bild AB.

det varit för de tio eleverna ur årskurs sex, som skrivit en del av sin skolas historia från sekelskiftet till våra dagar och ordnat ett litet skolmuseum. Boken, som heter "Ytterby – skola och samhälle i Täby", har blivit en "bästsäljare", inte minst tack vare de dråpliga intervjuerna med gamla lärare och elever, vaktmästare och baderskor.

Vid årsskiftet satsar Täby Hembygdssförening hårt på ett nytt kulturmiljöprogram, ett stort arbete i kommunens regi. Och så har världsungdomsåret 1985 startat med nya projekt, bl. a. utgrävningar under riksantikvarieämbetets ledning. Ett omfattande dokumentationsarbete ligger till grund för nästa årsbok: "Bygden kring Roslagsbanan". Stockholm–Rimbo järnväg invigdes ju den 19 december 1885.

Eric Jarneberg

Upplands Väsby Hembygdsförening

Upplands Väsby Hembygdsförening fortsatte under år 1984 sin verksamhet med utgångspunkt från det gamla kronohemmanet Runby Nedra, som är föreningens Hembygdsgård, centralt belägen i kommunen med adress Hagvägen 2.

Att 1984 var "Hembygdens år" märktes i Upplands Väsby på många sätt genom att hembygdsarbetet intensifierades i flera avseenden. Det mest spektakulära inslaget var nog transporten av hembygdsbudkavlen: en kortege med veteranbilar från Väsby mötte en liknande kortege från Sollentuna vid Antuna Herrgård på gränsen mellan Eds och Sollentuna socknar. Därifrån fördes budkavlen till Hembygdsgården från vars trappa dess budskap lästes upp efter klingande trumpetfanfarer. Veteranbilkortegen fortsatte därefter till Vallentuna kvarn där dess budskap fördes vidare.

Liksom under tidigare år var i övrigt de tre största arrangemangen Midsommarfirandet vid Hembygdsgården, den årliga bussutfärden – detta år till Vadstena med omnejd samt Hembygdens Dag den första söndagen i september.

Som ett led i Hembygdens år genomfördes ett flertal guidade cykelturer och vandringar till kulturellt intressanta platser i kommunen. Dessa turer genomfördes tillsammans med studieförbund och kommunens kulturnämnd och samlade många deltagare. Verksamheten blev så lyckad att den tycks bli permanent – ett studieförbund kommer under våren att tillsammans med Hembygdsföreningen genomföra en kurs för blivande "kommunguider".

Skolor, daghem, fritidshem, förskolor, pensionärsföreningar, studiecirklar, m.fl. har i stort antal besökt Hembygdsgården och guidats genom dess samlingar. Öppet hus har hållits en söndag per månad under vår och höst.

Föreningens tidskrift "Aktuellt från Hembygdsföreningen" har utkommit med tre välfyllda nummer.

Även 1984 fortsatte föreningens verksamhet med att som remissorgan granska stadsplaneförslag och liknande. Många synpunkter har på den vägen kunnat framföras som annars säkert inte skulle ha blivit beaktade förrän det varit för sent.

Föreningens folkdanssektion är livaktig och sprider glädje och fest kring många föreningsarrangemang. Planer finns på att även bilda en hantverkssektion för olika former av handaslöjd.

För 1985 planerar Hembygdsföreningen att fortsätta sin verksamhet i helst ökad utsträckning med särskilt beaktande av att 1985 är Världsongdomsåret. Ett videoband om en timmes speltid har producerats helt i föreningens regi för att kunna användas främst i skolor och av studieförbund för att där stimulera och öka intresset för hembygden. På olika sätt kommer Hembygdsföreningen också att medverka i den stora, internationella bostadsmässan Bo85 som under maj–juni kommer att hållas i Upplands Väsby.

Lennart Lundquist

Vaksala Hembygdsförening

Vaksala Hembygdsförening har under 1984, sitt 5:te verksamhetsår, som var "Hembygdens år" haft en fortsatt god verksamhet. Styrelsen har haft sju sammankomster. Årsmöte hölls söndagen den 1 april i Vaksala församlingshem. Arkivarie Wolter Ehn berättade om hur man lämnade skördeuppskattning för omkring två hundra år sedan från Vaksala. Vaksala spelmanslag medverkade med musikunderhållning.

Hembygdsgdagen hölls söndagen den 27 maj, med början i Vaksala kyrka och fortsatte sedan i Bolsta by. Programmet upptogs bl. a. av att docent Öyvind Sjöholm berättade om Vaksalasonen Ragnar Oldberg. Vaksala spelmanslag och Vaksala kyrkokör medverkade med musik och sång både i kyrkan och Bolsta by. Knivsta Hembygds-gille överlämnade budkavlen, och deltog sedan med ett dragkampslag i dragkamptävlingen. Hembygdsgdagen var välbesökt.

En bussresa ordnades den 26 augusti till Skansen och avslutningen av Hembygdens år.

Den 24 oktober hölls en välbesökt höstträff i Vaksala församlingshem. Antikvarie Håkan Liby från Upplandsmuseet berättade och visade bilder om folkligt dräktskick i Uppland. Två skärmutställningar ordnades: den ena om Sätuna i Vaksala utarbetad av dokumentationscirkeln i hembygdsföreningen, den andra om Årsta förr och nu utarbetad av medarbetare kring Årstakyrkan.

Två studiecirklar fortsätter sitt arbete: den ena med dokumentation om folket på gårdarna i Vaksala från 1600-talet, den andra läser gamla handlingar och protokoll från Vaksala från omkring 1700-talet.

Ett projekt om gammaldags jordbruk och odlingsformer har startats för att kunna visa hur man brukade och odlade jorden för ett par hundra år sedan.

Arkivgruppen fortsätter sitt arbete att sortera och dokumentera gamla fotografier från Vaksala. Ett stort bildmaterial har inkommit från äldre tider. Även andra handlingar som protokoll från föreningar har överlämnats till gruppen.

Museigruppen fortsätter sitt arbete med museet i Tiondeboden vid Vaksala kyrka. Museet har som tidigare år haft öppet för allmänheten under sommaren. Ett flertal skolklasser har också besökt museet. Flera saker har under året överlämnats till samlingarna.

En vandrings- och cykelutflykt inom socknen företogs under försommaren.

Under året har hembygdsföreningen skaffat en egen svensk fana, som användes första gången på höstträffen den 24 oktober.

Stig Eriksson

Älvkarleby hembygdsförening

Intresset för vårt midsommarfirande ökar alltmer. Omkring tusen personer samlades 1984. Främst på programmet är förstas dansen kring midsommarstången och Älvkarleby folkdansgilles fina uppvisning. En stor attraktion är lax-

smörgåsarna. Men mest av allt tror vi ändå att själva majstången betyder. Många kommer långt ifrån för att se den.

Redan tidigt på vintern börjar förberedelserna. Tyglappar (5 x 5 cm) i alla de färger klippes och vassrör sågas. Så binds kronor. Det ska vara tolv stycken. I varje stor krona hänger sex små kronor. Det betyder att det behövs 10.200 tyglappar. Einar Edberg undervisar, för de ska bindas enligt en viss tradition. Einar är över åttio år nu, men den som ännu känner ett stort ansvar för kronorna och är angelägen att vi yngre ska lära oss konsten. Varma junidagar samlas vi ute vid gammeldgården och knyter långramsen. Det är långa "remsor" av vassrör och tyglappar. Det behövs 600 meter.

Dagen före midsommarafton samlas många för att hjälpa till med klädningen av den 18 meter långa stången. Många säckar med liljekonvaljblad har plockats den dagen. Sedan hela stången och kryss och tvärslag har klätts med blad spänns långramsen fast så den ger intryck av att vara ett segel. Förebilden kom en gång i slutet av 1920-talet från Åland och stången ska påminna om stormasten på ett skepp. I "råren" hängs kronorna på midsommarafton. Under skön musik av nyckelharpa "spelas" den stolta "stormasten" upp till allas jubel. Det är som om vi alla vore med på "sommarens skepp", som styr färden mot semester och glädje.

Vi försöker styra hembygdsföreningens "båt" i övrigt under året med många andra traditioner. Men det är inte bara fråga om traditioner utan vi försöker även ta vara på möjligheterna att leva med i och påverka ett föränderligt samhälle, utifrån grundsynen vi har inom vårt hembyggsarbete.

Ingrid Österberg-Olsson
Ordf.